

М. В. Лущик, Д. І. Гуцало

Національний університет «Львівська політехніка»

РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ КАРНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Наукове дослідження присвячене аналізу особливостей розвитку карнавального туризму в Україні. Здійснено характеристику напрацювань вітчизняної туризмознавчої науки щодо досліджень карнавального туризму як в Україні, так і у світі. За результатами моніторингу карнавальних подій в Україні, виявлено специфічні риси українського карнавалу: організаційні (наявність карнавального «маршу»; підготовка до проведення карнавалу на рівні громадського управління: складення програми заходу, проведення ресстрації учасників, формування призового фонду тощо; підготовка, на належному рівні, учасників карнавальної ходьби: пошиття/ купівля костюмів, масок та прикрашення транспортних засобів відповідно до теми заходу; використання народних пісень та музичних інструментів) та стилістичні (обов'язкова конкретна тематика карнавалу; в деяких видах карнавалів – наявність обрядів, пов'язаних з ворожінням, очищенням від нечисті та направлених на «благословення»; відображення народних повір'їв, приказок, легенд, казок у формі невеликих театральних дійств, де кожен учасник виконує певну роль). Досліджено ринок карнавального туризму в Україні, охарактеризовано особливості організації карнавалів різного тематичного спрямування: релігійного, розважального та культурного. Описано найвідоміші карнавальні події України (Маланка, День міста, День сміху, День знань, Хелоуїн, театральні та іменні карнавали). Проаналізовано пропозиції турів даного виду туризму в асортименті програм внутрішніх туроператорів України («Патріот», «Відвідай», DM TYP CEPBIC, «ДінайТур», «Рожсєва Чайка»). На підставі комплексного аналізу щодо рівня розвитку карнавального туризму, констатовано його низьку популярність в Україні, слабку обізнаність про даний вид туризму як серед українців, так і серед іноземців, скромне видове різноманіття карнавалів, локальний, місцевий характер карнавального руху в державі, відсутність правового регулювання карнавального ринку та відсутність в достатній мірі інструментів для заохочення брати участь в карнавалах.

Ключові слова: карнавальний туризм, карнавал, карнавальний тур, релігійні карнавали, розважальні карнавали, культурні карнавали.

Постановка проблеми та її актуальність. Карнавальний туризм як один із видів подієвого туризму, є порівняно молодим видом туризму в Україні. Офіційно туристичні компанії розпочали реалізацію таких турів в Україні у 2002 році, проте майже 20 років досвіду практикування даного напрямку не показав динамічних результатів розвитку. Тоді як у багатьох країнах світу карнавальний туризм став феноменом ХХІ ст. – із заняття, доступного на початку століття вузькому колу осіб, він перетворився в масове захоплення мільйонів людей планети. Саме тому академічне дослідження карнавального туризму, який все ще знаходиться на ранній стадії розвитку в Україні, потребує більш детального вивчення як науковцями, так і практиками туристичної діяльності – туристичними операторами та турагенствами. Актуальним та своєчасним вважаємо науковий аналіз сучасного стану даного сегменту подієвого туризму, ефективний розвиток якого має потенціал щодо підвищення економічного рівня країн, розвитку внутрішнього туризму та росту туристичних потоків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній літературі характеристика особливостей вітчизняного карнавального туризму часто зустрічається в публіцистиці та рекламних виданнях. Водночас, наукових досліджень даної проблематики мало.

Щодо самого поняття карнавального туризму, вітчизняна туристична наука конкретних визначень немає, проте певні відомості ми можемо почерпнути у статті О. Зими, в якій йдеться, що «карнавал є складовою подієвого туризму, де описується, що це подорож

з відвідування святкового дійства, яка спрямована на отримання емоційного задоволення від неформального спілкування в умовах гри, театралізації, більшої, ніж у повсякденному житті, свободи дій» [6].

Дослідник О. Бабкін у своїй праці «Спеціальні види туризму» приділяє увагу визначенню місця карнавального туризму у структурі видів туризму. Автор виокремив у подієвому туризмі певні тематичні види, з них і карнавали. Схожої думки дотримуються і інші всі дослідники, згадуючи цей вид туризму у структурі event-туризму [1].

І. Смаль у своїй праці «Туристичні ресурси світу» вважає, що окремі види подієвого туризму найбільш доцільно класифікувати за тематикою заходу. Саме карнавали він відносить до культурно-історичних подій [23].

Також, науковець Зима О. Г. у своїй статті згадує, про те, що карнавали є різновидом подієвого туризму, та є одним із засобів спілкування, який дозволяє, з одного боку, враховувати соціальні та культурні особливості країни-організатора туристичного бізнесу, а з іншого – формувати лояльність споживачів [6]. Риси розвитку карнавалу як феномену туристичної анімації прописані в дослідженнях Н. Шолудько [27]. Про розвиток карнавального туризму в окремих регіонах світу знаходимо деяку інформацію у публікаціях О. Заїки та К. Бондаренко [5].

Попри певні напрацювання вітчизняної академічної літератури щодо теоретичних аспектів карнавального туризму, досліджень географії та можливостей

розвитку карнавальних турів у різних регіонах України доволі мало.

Мета статті. Метою статті є дослідження можливостей розвитку карнавального туризму в Україні. Реалізація цієї мети здійснюється за допомогою вирішення наступних завдань: описати специфічні риси вітчизняного карнавалу; охарактеризувати видове різноманіття карнавалів в Україні; розглянути особливості організації та проведення найвідоміших карнавалів України; проаналізувати рівень залучення карнавальних турів до асортименту туристичних послуг вітчизняних турпідприємств.

Виклад основних результатів дослідження. Більшість національних туристичних подій носять місцевий або регіональний характер і не мають в достатній мірі інструментів для заохочення брати в них участь. Загалом, українці, що мають високий рівень доходу, виїжджають за кордон, до інших країн, щоб відпочити і набратися вражень, беручи участь у відомих міжнародних фестивалях та карнавалах. Як показує досвід, частка іноземних туристів на українському ринку подієвого туризму також є досить незначною. Як бачимо, у 2020 році кількість туристів у даному виді туризму складає 96,14% від загального обсягу туристів по Україні. Цей показник в динаміці зростає, а саме на 6,45 в.п. (відсоткових пунктів), порівняно із 2017 роком. Проте статистика відсоткової частки іноземців показує негативну динаміку. На даний показник у 2020 році припало менше 1% (0,4%). В середньому, протягом 2017–2020 рр. дане значення не переходило позначки, навіть, у 1,5% [12].

Отож, можемо констатувати, що подієвий туризм України, в тому числі і карнавальний, на міжнародному ринку є невідомим. Тобто всі події, що проходять із карнавальною ходою та іншими атрибутами, проводяться і рекламуються, переважно, на місцевому та регіональному рівнях. Також, варто відмітити, що правового регулювання або виокремлення карнавального туризму в окрему підгалузь не існує, що є важливою проблемою даного ринку. Адже карнавали та інші фестивалі є одним із вирішальних інструментів росту інших розважальних галузей національного господарства, а також ще одним важелем стабілізації економіки в цілому.

Моніторинг карнавальних подій в Україні дозволив виявити суто «українські», специфічні риси вітчизняного карнавалу. Для зручності сприйняття, такі риси пропонуємо розділити на дві категорії: організаційні та стилістичні.

До організаційних характерних рис українських карнавалів було віднесено всі загальні аспекти, які пов'язані із організацією карнавалу, як заходу та його проведенням: наявність карнавального «маршу»; підготовка до проведення карнавалу на рівні громадського управління: складення програми заходу, проведення реєстрації учасників, формування призового фонду тощо; підготовка, на належному рівні, учасників карнавальної ходьби: пошиття/ купівля костюмів, масок та прикрашання транспортних засобів відповідно до теми заходу; використання народних пісень та музичних інструментів. Відповідно, вітчизняний карнавал – це розважальна подія, яка є запланованою, тобто має

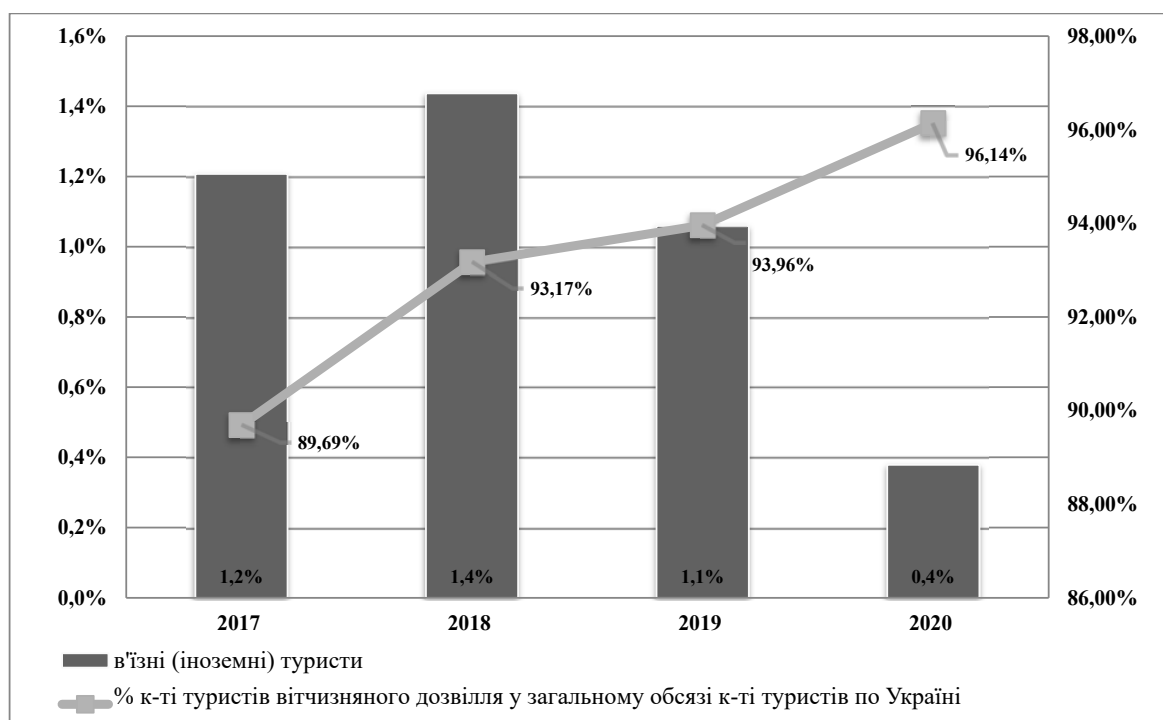

Рисунок 1 – Динаміка кількості туристів розважального туризму в Україні та частка в ній іноземців, 2017–2020 рр., %

Джерело: розроблено автором [12]

створену та узгоджену програму заходу, включає тематичних музичний супровід, карнавальну ходу по населеному пункту чи окремих вулицях, процес створення або закупівлі костюмованих образів та прикрашання транспортних засобів відповідно до зазначеної теми.

Інша категорія – стилістична (обов'язкова конкретна тематика карнавалу; в деяких видах карнавалів – наявність обрядів, пов'язаних з ворожінням, очищенням від нечисті та направлених на «благословення»; відображення народних повір'їв, приказок, легенд, казок у формі невеликих театральних дійств, де кожен учасник виконує певну роль) – відображає саме характерні для України риси карнавалів, до яких відносяться розподіл на відповідні тематики, які, зазвичай, включають використання народних обрядів, звичаїв тощо, та відображення змісту народних повір'їв, за допомогою мініатюрних театральних дійств.

Дослідження ринку карнавального туризму в Україні дало змогу згрупувати карнавальні дійства, що проводилися протягом 2009–2022 рр., за тематикою. Таким чином, виділимо три тематичні групи карнавалів: релігійні, розважальні та культурні. Розглянемо їх детальніше.

Карнавали на релігійну тематику в Україні проводяться, в основному, на різдвяні свята. Досить поширеним є святкування «Маланки» за українськими традиціями. *Свято «Маланки»* – день Святої Меланії – українське народне дійство, що проходить перед Великим Постом. Цей день в Україні ще називається Василевим. Назва походить від народного повір'я, в якому Маланка, символізуючи Воду, приходить разом із своїм чоловіком Василем-Місяцем, щоб сповістити українців про майбутні урочистості. До основних традицій святкування Маланки належать:

- Звичай «Водити Маланку» (о Один молодий хлопець переодягається в жіночу сукню і стає «Маланкою», о Одна молода дівчина переодягається в чоловічий одяг і стає «Василем».
- Інші образи: дід, баб, циган, циганка, коза, о В масках і костюмах всі «актори» щедрують.);

- Щедрування. Є два варіанта щедрівок: о групи тільки з дівчат, о «карнавальні» групи за звичаєм «Водити Маланку»;

- Ворожіння – дівчата ворожать на долю, а хлопці крадуть двері або хвіртку. Для повернення краденого потрібен викуп;

- Кінець свята. Деякі місцеві фестивалі практикують спалення дідуха на ранок і стрибки через вогнище, з метою очищення від злої сили [4].

Як показано в табл. 1., в Україні святкують «Маланку» з карнавальною атрибутикою лише п'ять населених пунктів Чернівецької та Закарпатської областей: села Сербичани і Шебутинці Сокирницької громади Закарпатської області, села Красноільськ та Бояни, міста Вашківці та Чернівці Чернівецької області.

Як ми можемо бачити, всі маланківські карнавальні фестивалі вказаних населених пунктів проходять на регулярній основі.

Закарпатська область славиться Сокирницькими маланками. 14 січня, майже у всіх селах Сокирницької громади збираються маланкарі, одягнуті у відповідні тематичні карнавальні костюми. Участь беруть і молоді і дорослі особи. Ходять по будинкам та бажають щастя і достатку в новому році. Особливість маланки в с. Шебутинці полягає в тому, що хлопці одягають каркас коня, в якому кланяються, коли заходять у хату і танцюють [21].

Вашківецька «Переберія» є однією з найбільш відомих Маланок. Її назва походить від слова «переодягатися», так як даний захід є чисто карнавальним і без спеціальних костюмів не обійтись. Маланкарі м. Вашківець готуються до свята задалегідь, особливо це стосується пошиву костюмів та роботи над масками. В громаді є спеціальні майстри, які займаються цим на професійному рівні. В Переберії приймають участь групи із всієї України та деяких міст Румунії. Особливість дійства – спалення дідуха та феєрверки.

Також славиться Маланкою с. Красноільськ, що також знаходиться на кордоні із Румунією. Головна особливість, молоді хлопці одягають костюми Ведмедів, що виготовляють із сіна. Ведмідь – символ Карпат, тому він входить першим в хату і господарі виказують йому повагу. Ведмеді танцюють разом із людьми, що вказує на приборкання дикої природи. До інших образів відносять: дід, баба, король, королева, лікарі, цигани, жиди, чорти [12].

Село Бояни Чернівецької обл. славиться місцевим карнавалом. За традицією, в центрі міста на імпровізованій сцені проводяться змагання за титули «Краще вбрання», «Кращий танець» та «Краща Колядка». Під час свята зазвичай грають народні румунські пісні. Костюми щедро прикрашені намистами, бісером, квіточками, китицями, рюшами (також в румунському стилі). Додатково використовують образи нечисті: вампіри, вовки, відьми та ін. [28].

«Маланка-фест» – найбільш масова Маланка в Україні. Даний карнавальний захід відомий не тільки в Україні, але і за кордоном. Започаткований ще у 2011 р. і проводиться на регулярній основі за допомогою фінансування місцевим бюджетом. Даний фестиваль об'єднує традиції української, гуцульської, молдавської, румунської маланок. У 2022 році учасниками карнавалу був 31 колектив [28].

Наступна група – так званий, «розважальний» карнавальний туризм. Цей вид українських карнавалів характеризується проведенням заходів на тематику конкретної святкової події. Як показано в табл. 1., прикладами можуть бути карнавали на День Міста (м. Донецьк, м. Вінниця, м. Дніпропетровськ), День Сміху (м. Одеса), День Знань (м. Харків), а також – на Хелювін (м. Київ) [7–11; 14; 19; 25].

Як видно з вищевказаної таблиці, не всі проведені карнавали проводяться на регулярній основі. Так, одноразовими подіями стали:

Карнавал на Вінницький день Міста – 13.09.2010 – включав карнавальну ходу в різноманітних костюмах,

Таблиця 1– Приклади проведених карнавалів України

№	Ознака	Назва/ Населений пункт	Дата	Повторюваність
			проведення	
Карнавали «релігійної» групи				
1.	Маланка	«Маланка» на Сокирниці, с. Сербичани, с. Шебутинці, Закарпатської обл.	14.01.2022	Регулярно
2.		«Переберія», м. Вашківці, Чернівецької обл.	14.01.2022	Регулярно
3.		«Маланка», с. Красноільськ, Чернівецької обл.	14.01.2022	Регулярно
4.		«Маланка», Бояни, Чернівецька обл.	07.01.2016	Регулярно
5.		«Маланка-фест», м. Чернівці	15-16.01.2022	Регулярно
Карнавали «розважальної» групи				
1.	День Міста	Святковий карнавал на 144-річчя м. Донецьк та День Шахтаря, м. Донецьк	25.08.2013	Регулярно до 2014 р.
2.		«I love Dnipro», м. Дніпропетровськ	14.09.2019	Регулярно
3.		Карнавал на День Міста, м. Вінниця	13.09.2010	Одноразово
4.	День Сміху	«Гуморина – 2010», м. Одеса	01.04.2010	Одноразово
5.		Святковий карнавал до Дня Сміху та 200-ого дня народження М. Гоголя, м. Полтава	01.04.2009	Одноразово
6.	День Знань	Парад-карнавал «Місто-знань», м. Харків	01.09.2021	Одноразово
7.	Хелоувін	«Santa Muerte Carnival», м. Київ	19-20.07.2018	Регулярно
Карнавали «культурної» групи				
1.	Культурний обмін та благодійність	Карнавал-благодійність тварин з притулку, м. Суми, збір допомоги для тварин із притулку	29.12.2019	Одноразово
2.		Традиційний «Карнавал культур», м. Харків, міжнародний культурний обмін серед національних меншин міста	11-12.05.2019	Регулярно
3.		«Парад епох», м. Івано-Франківськ, присвячений зміні епох і перетіканню культур в Станиславові – Івано-Франківську	10-11.10.2020	Одноразово
4.	Театральна тематика	«Мельпомена Таврії», м. Херсон, присвячений міжнародному театральному фестивалю «Мельпомені Таврії»	17-25.05.2019	Регулярно
5.		Карнавал до відкриття Міжнародного театального фестивалю «Золотий лев», м. Львів, культурний обмін між епохами та країнами на тему театру	01.10.2021	Регулярно
6.	Тема культурного діяча чи твору	Традиційний карнавал «Королева бензоколонки», м. Пирятин, проводиться на тему фільму, знятого в даному місті	27.07.2019	Регулярно
7.		День Дурня та 200-й день народження М. Гоголя, м. Полтава, святкування 200-річчя М. Гоголя	01.09.2009	Одноразово

Джерело: розроблено автором [7–11; 13–22; 24–26; 28]

виступи артистів на ходулях, інтерактивні майданчики різних епох, караоке, конкурси та розваги на знання історії міста [10];

Одеський карнавал «Гуморина – 2010» – 01.04.2010 – включав спеціальну тематичну виставку карикатур, карнавальну ходу, виступи КВН-команд, чемпіонат зі швидкості поїдання фаршированої риби, гала-концерт та святковий феєрверк [19];

Харківський парад-карнавал «Країна знань» – 01.09.2021 – карнавальна хода школярів та студентів вулицями міста, театральні постановки та флешмоби (змагання між навчальними закладами) [8].

До 2014 року на регулярній основі проводилося святкування дня міста Донецьк із карнавальними заходами, проте з початку окупації Донецької області РФ дана традиція припинилася [7]. Також з даної категорії щороку святкуємо день міста Дніпропетровськ. Карнавальна подія називається «I love Dnipro». Особливість – відкриття карнавалу водіями на вітчизняних ретро-автомобілях («Волги», «Запорозжці», «Жигулі», «Перемога»). Під час святкування у 2013 р.

разом із Днем шахтаря, до різноманіття костюмів додалися професійно-тематична атрибутика [14].

Варто відміти Київський карнавал на честь Хелоувіна – «Santa Muerte Carnival». Став перший нічним карнавалом Києва. На території Арт-завод Платформа було побудовано прототип мексиканського містечка La Platforma з церквою, де вимолювали гріхи (зрада тако з буріто). Проводиться влітку, на Хелоувін і включає карнавальну ходу на тему Santa Muerte із відповідним гримом, вогняне шоу, мексиканські пісні, танці, майстер-класи по хореографії, фотозони, фудкорти та 3-метрова фігуру «Найстарішого жителя Потойбіччя». Такий захід дуже сподобався мешканцям Києва та інших областей України, тому міська рада вирішила проводити даний захід регулярно [26].

Остання тематична група – культурна. До цієї видової групи було віднесено карнавали, що мають соціальний характер та пов'язані із культурним обміном всередині країни, так і між іншими народами. Прикладом такого карнавалу є благодійний карнавал тварин із притулку в м. Суми (див. табл. 1). Дійство відбувалося без

карнавальної ходи, але за допомогою костюмування тварин із притулку. Також був відкритий прийомний пункт допомоги для притулку [9; 11; 18; 20; 22; 24].

Також до цієї категорії відноситься тема культурного обміну. Прикладом слугують такі карнавали:

Харківський традиційний «Карнавал культур». Це – міжнародний культурний обмін серед національних меншин міста. Включає карнавальну ходу, тематичні майстер-класи, танцювальні флешмоби різних стилів, гала-концерт;

Івано-Франківський «Парад епох». Назва походить від теми карнавалу – зміна епох і перетікання культур в Станиславові – Івано-Франківську. Включає музичні перформанси, старовинні танці, карнавальну ходу в костюмах різних часів, гру на трембітах, театральні вистави, світлові ілюмінації [20].

Інша категорія – карнавали на театральну тематику. В Україні це такі карнавали:

Херсонський карнавал, присвячений міжнародному театральному фестивалю «Мельпомені Таврія». Карнавал є костюмованою ходою вулицями міста, в якій у 2019 році взяло участь 36 театральних колективів з 12 країн. Було показано близько 38 вистав, майстер-класів для акторів, проведені костюмовані змагання, встановлені фотозони, фудкорти та ін. У 2020 році, за рахунок впливу COVID-19, був проведений у формі водного фестивалю [18];

Львівський карнавал до дня міжнародного театального фестивалю «Золотий лев». Тема костюмів – театр різних епох. Даний карнавал має початок ще з 1989 року, проте як повноцінний фестиваль із карнавальною ходою сформувався у 1992 році. В 2021 році брали участь театральні групи з України, Угорщини, Молдови, Польщі, Італії, Канади, Грузії, Ірану. Фестиваль є членом Європейського театального форуму (IETM) та асоціації міжнародних фестивалів (IFEА) [11].

Знаменитий в Україні карнавал «Королева бензоколонки», проходить щорічно в честь знятого відомого фільму в м. Пирятині. Багатий на дитячі конкурси, включає карнавальну ходу в костюмах героїв фільму, що проходить місцями, де тривали зйомки із музичним супроводженням 1960–1970-х рр. [24].

До «культурного» карнавалу також відносить Полтавський карнавал до дня Сміху та 200-річчя дня народження М. Гоголя – карнавальне супроводження відкриття меморіальної дошки Гоголю на будинку школи мистецтв, де він навчався. Тема костюмів – косплей героїв творчості письменника [22].

Для комплексного аналізу карнавального туризму в Україні вважаємо за необхідне дослідити рівень включеності карнавальних турів у асортимент програм туристичних підприємств. Український туристичний ринок достатньою мірою насичений компаніями, що задовольняють туристичний попит населення. Згідно із бланками статистичної звітності Державної служби статистики України у сфері туризму діяло 3867 підприємств в цілому [12]. Карантинні заходи, а також складна політична ситуація у східних областях України (2014–2022 рр.) призвела до зниження відсоткової частки кількості туристичних компаній від загальної кількості підприємств в Україні на 0,08 одиниць або 12,93% в порівнянні з 2019 роком. Також, аналіз регіональної структури показує, що найбільша кількість установ у 2020 році зафіксована у м. Києві – 26,45%, на другому місці знаходиться Дніпропетровська (9,66%), на третьому – Львівська (8,08%). У Чернівецькій області, що славиться маланківськими карнавалами зафіксовано лише 1,42% у 2020 році від загальної кількості підприємств.

Так як найбільш поширеними видами карнавального туризму в Україні є карнавальна «Масляна», тому здійснимо аналіз турів такого виду карнавалу серед пропозицій від українських туристичних підприємств. Дослідження турів найбільших вітчиз-

Таблиця 2 – Характеристика маланківських туристичних пугівок 5 туристичних підприємств України, 2022 рік

Туристична установа	Назва туру	Період	Ціна	Структура
Патріот	Карнавальна Переберія + Маланка-фест в Чернівцях / фестивальний тур зі Львова	2 дні / 1 ніч	Близько 1500 грн	1 день – Вашківці, Красноільськ 2 день – Чернівці, Кам’янець-Подільський
Відвідай	На Красну та Вашківецьку Маланку	2 дні / 1 ніч	Близько 745 грн	Нічна Маланка в Красноільську, Вишківецьку Маланку та пам’ятки Чернівців
	На буковинський Ріо-де-Жанейро карнавал + Маланка-фест	2 дні / 1 ніч	Близько 1045 грн	Найколоритніший карнавал України, Фестиваль Маланок у Чернівцях та всевітньовідомий університет
DM ТУР СЕРВІС	Маланка 2022 Красноільськ	1 день	Близько 200 грн	Виключно Красноільська Маланка
ДінайТур	Маланка-фест 2022 у Чернівцях на Старий Новий Рік	2 дні / 1 ніч	1400 грн	1 день – Чернівці, 2 день - Красноільськ
«Рожева Чайка»	Буковинська Маланка 2022	3 дні / 2 ночі	2950 грн	Кам’янець-Подільський – Хотин – Вашківці – Чернівці

Джерело: роблено автором [2; 3; 13; 15–17]

няних туристичних операторів продемонструвало наступні результати.

Аналіз даних із табл. 2. дає змогу зробити висновок, проаналізовані туристичні підприємства України активно займаються наданням путівок на карнавальні фестивалі «Маланки». Також варто відмітити, організаційні умови проведення турів дуже схожі між собою. Спільні риси можна об'єднати за такими критеріями, як:

1. Місце проведення: Чернівці, Красноільськ та Вишківці.

2. Термін проведення турів – в середньому не більше 2 днів.

3. Ціновий діапазон – в середньому 1000–1500 грн.

4. Структура туру – Карнавал у відповідному населеному пункті + додаткова умова (наприклад: перегляд пам'яток Чернівців).

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

1) великі туристичні організації, які займають більшу частку на ринку не проводять тури на українські карнавали. Вони сконцентровані на міжнародному ринку. Це означає, що вони проводять свою діяльність маючи закріплені міжнародні зв'язки. Удосконалення їх асортиментної бази путівками місцевими карнавалами, дозволило б покращити обізнаність про ці івент-заходи в Україні серед іноземного населення;

2) туристичні компанії, що працюють на внутрішньому ринку, активно використовують проведення карнавальних заходів у своїй діяльності, проте термін даних подорожей є занадто коротким. Вважаємо, для покращення ефективності проведених турів необхідне збільшення терміну їх чинності без зміни структурної складової.

Список використаних джерел:

1. Бабкін О.В. Спеціальні види туризму. Фенікс, 2008. 252 с.
2. Буковинська Маланка 2022. Туроператор «Рожева чайка». URL: <https://rozchayka.com/gorod-muzej-nezhin/> (дата звернення: 08.05.2022).
3. Буковинський Ріо-де-Жанейро карнавал + Маланка-Фест. Туроператор «Відвідай». URL: <https://vidviday.ua/riode-zhenejro-malanka-fest> (дата звернення: 10.05.2022).
4. Де на Буковині можна буде побачити автентичну Маланку. URL: <https://suspilne.media/196707-de-na-bukovini-mozna-bude-pobaciti-avtenticnu-malanku/> (дата звернення: 10.05.2022).
5. Заїка О.І., Бондаренко К.М. Розвиток карнавального туризму у світі. Том 2, 60. 60-63. Матеріали VI Міжнародної ювілейної до 55-річчя ЧДТУ науковопрактичної конференції «Туристичний та готельно-ресторанний бізнес в Україні: проблеми розвитку та регулювання»: 26 – 27 березня 2015 року, м. Черкаси [Текст]: у 2-х томах / М-во освіти і науки України, Черкас. держ. технол. ун-т.-Т.2. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А., 2015. 604 с.
6. Зима А.Г., Шейко О.Ю. Подієвий туризм: карнавали, фестивалі, свята, виставки, парки: препринт. Харків : Вид. ХНЕУ, 2010. 160 с.
7. Карнавал в Донецьку. URL: <https://novosti.dn.ua/news/192498-karnaval-v-donecke-vydeyo-syuzhet> (дата звернення: 10.05.2022).
8. Карнавал до Дня знань у Харкові. URL: <https://news.obozrevatel.com/ukr/society/u-tsentr-harkova-proveli-karnaval-do-dnya-znan.html> (дата звернення: 06.05.2022).
9. Карнавал тварин з притулку у Сумах. URL: <https://everyday.sumy.ua/30117-2/> (дата звернення: 04.05.2022).
10. Карнавал у день народження Вінниці. URL: <https://www.myvin.com.ua/ua/news/events/6691.html> (дата звернення: 06.05.2022).
11. Карнавал у центрі Львова. Фоторепортаж та відео. URL: https://tvoemisto.tv/news/karnaval_u_tsentr_lvova_fotoreportazh_ta_vidео_123729.html (дата звернення: 05.05.2022).
12. Кількість туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за видами туризму (2000–2020). Статистична інформація. Економічна статистика. Туризм. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2022).
13. Красна та Вашківецька Маланка / Туроператор «Відвідай». URL: https://vidviday.ua/krasna_malanka (дата звернення: 08.05.2022).

Висновки. Отже, проаналізувавши сучасний стан вітчизняного ринку карнавального туризму та визначивши основні риси карнавальних заходів в Україні, можна зробити висновок, що карнавал, як вид подієвого туризму є малорозвиненим, особливо для іноземних туристів. На це впливає декілька факторів, серед яких відсутність законодавства щодо регулювання карнавальної діяльності, а отже і відсутність галузі в цілому.

Проте в Україні зафіксовано проведення карнавальних фестивалів, аналіз яких дав змогу визначити характерні риси українського карнавалу. З урахуванням виокремлених характеристик, можемо стверджувати, що вітчизняний карнавал – це поєднання загальних організаційних аспектів карнавалу з народними звичаями, обрядами та традиціями, що привносить український відтінок у їх проведення.

Таким чином, здійснивши дослідження видів карнавального туризму в Україні протягом останніх 10 років, можемо побачити тенденцію, що більша частина карнавалів є одноразовими. Найбільш поширеним підвидом, а також одним із найбільш організованих серед українських карнавалів, що дійсно передають українську естетику є буковинські «Маланки».

Отже, здійснивши аналіз карнавального ринку України можна сказати, що з одного боку, поточна ринкова кон'юнктура карнавального туризму відображає від'ємну динаміку економічного розвитку України в цілому, так як всі економічні явища та процеси взаємоповпливові. Проте в майбутній перспективі, розвиток даної сфери може спричинити позитивний економічний стрибок.

14. Масштабний карнавал «I love Dnipro» у Дніпрі. URL: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/34457/ponad-12-tisyach-uchasnikiv-u-dnipri-rozpochavsya-masshtabnij-karnaval-i-love-dnipro> (дата звернення: 06.05.2022).
15. МАЛАНКА-ФЕСТ 2022. Туристична Агенція «ПАТРИОТ». URL: <https://patriot.zt.ua/ua/tour/malanka-fest.html> (дата звернення: 12.05.2022).
16. Маланка 2022 Красноільськ / Туристичний оператор «DM ТУР СЕРВІС». URL: http://www.dm-tour.com.ua/countries/ukraina/tours/malanka_222_krasnolsk (дата звернення: 11.05.2022).
17. Маланка-Фест 2022 у Чернівцях / ТОВ «ДінайТур». URL: <http://dinaitour.com/tour/%> (дата звернення: 09.05.2022).
18. Мельпомена Таврії: карнавал відкрив міжнародний фестиваль у Херсоні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2702711-melpomena-tavrii-karnaval-vidkriv-miznarodnij-festival-u-hesoni.html> (дата звернення: 11.05.2022).
19. Одеса святкує Гуморину-2010. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/35507.html> (дата звернення: 09.05.2022).
20. Парад епох у Франківську: де бути і що бачити на фестивалі міських культур «Межа». URL: <https://kurs.if.ua/lifestyle/parad-epoch-u-frankivsku-de-butyi-i-shho-bachyty-na-festyvali-miskyh-kultur-mezha> (дата звернення: 05.05.2022).
21. Різдвяна Маланка у Боянах 2022. URL: <https://bukinfo.com.ua/vidpochynok/rizdvjana-malanka-u-boyanah-2022> (дата звернення: 11.05.2022).
22. Святковий карнавал до 1 квітня у Полтаві. URL: <https://poltava.to/photo/1/1/> (дата звернення: 10.05.2022).
23. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу. Ніжин : Вид-во Ніжин. держ. ун-ту ім. Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
24. Традиційний карнавал «Королева бензоколонки» у Пирятині. URL: https://www.grebenka.com/news/u_pirjatini_projshov_karnaval_koroлева_benzokolonki_foto/2019-07-29-7961 (дата звернення: 11.05.2022).
25. Український туристичний портал «УкрТуризм». URL: <http://www.ukrtourism.com> (дата звернення: 06.04.2022).
26. Фестиваль Santa Muerte Carnival: Арт-завод Плагформа перетворять на мексиканське місто. URL: <https://www.the-village.com.ua/village/city/promo/287137-karnavalna-hoda-na-festivali-santa-muerte-carnival> (дата звернення: 06.05.2022).
27. Шолудько Н.Г. Карнавал як феномен туристичної анімації: історико-культурологічний аспект. *Програмний комітет: Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук*, 131.
28. Як Маланка та Переберія чернівчан розважали. Репортаж з фестивалю «Маланка Fest 2022». URL: <https://bukinfo.com.ua/vidpochynok/yak-malanka-ta-pereberiya-chernivchan-rozvazhaly-reportazh-z-festyvalyu-malanka-fest-2022> (дата звернення: 09.05.2022).

References:

1. Babkin O.V. (2008). Spetsialni vydy turyzmu [Special types of tourism]. Feniks, 252 p. [in Ukrainian].
2. Bukovynska Malanka 2022 [Bukovynska Malanka 2022]. Turoperator «Rozheva chaika». Available at: <http://rozchayka.com/gorod-muzej-nezhin/> (accessed 08.05.2022).
3. Bukovynskyi Rio-de-Zhaneiro karnaval + Malanka-Fest [Bukovyna Rio de Janeiro carnival + Malanka-Fest]. Turoperator «Vidvidai». Available at: <https://vidviday.ua/rio-de-zhenejro-malanka-fest> (accessed 10.05.2022).
4. De na Bukovyni mozhna bude pobachyty avtentychnu Malanku [Where in Bukovina it will be possible to see authentic Malanka]. Available at: <https://suspilne.media/196707-de-na-bukovini-mozna-bude-pobaciti-avtenticnu-malanku/> (accessed 10.05.2022).
5. Zaika, O.I. & Bondarenko, K.M. (2015). Rozvytok karnavalnoho turyzmu u sviti [Development of carnival tourism in the world]. *Materialy VI Mizhnarodnoi yuvileinoi do 55-richchia ChDTU naukovopraktychnoi konferentsii «Turystychnyi ta hotelno-restoranni biznes v Ukraini: problemy rozvytku ta rehulivannia» (26–27 March 2015, Cherkasy)*. Cherkasy: Vydavets Chabanenko Yu.A. Tom 2, pp. 60–63. [in Ukrainian].
6. Zyma A.H., Shefko O.Yu. (2010). *Podiivnyi turyzm: karnavaly, festyvali, sviata, vystavky, parky: preprynt* [Event tourism: carnivals, festivals, holidays, exhibitions, parks]. Kharkiv: Vyd. KhNEU. [in Ukrainian].
7. Karnaval v Donetsku [Carnival in Donetsk]. Available at: <https://novosti.dn.ua/news/192498-karnaval-v-donecke-vidpochynok-syuzhet> (accessed 10.05.2022).
8. Karnaval do Dnia znan u Kharkovi [Carnival for the Day of Knowledge in Kharkiv]. Available at: <https://news.obozrevatel.com/ukr/society/u-tsentri-harkova-proveli-karnaval-do-dnya-znan.html> (accessed 06.05.2022).
9. Karnaval tvaryn z pryulku u Sumakh [Carnival of animals from the shelter in Sumy]. Available at: <https://everyday.sumy.ua/30117-2/> (accessed 04.05.2022).
10. Karnaval u den narodzhennia Vinnytsi [Carnival on the birthday of Vinnytsia]. Available at: <https://www.myvin.com.ua/ua/news/events/6691.html> (accessed 06.05.2022).
11. Karnaval u tsentri Lvova. Fotoreportazh ta video [Carnival in the center of Lviv. Photo report and video]. Available at: https://tvoemisto.tv/news/karnaval_u_tsentri_lvova_fotoreportazh_ta_video_123729.html (accessed 05.05.2022).
12. Kilkist turystiv, obsluhovanykh turoperatoramy ta turahentamy, za vydamy turyzmu (2000-2020) [Number of tourists served by tour operators and travel agents, by types of tourism (2000-2020)]. Statystychna informatsiia. Ekonomichna statystyka. Turyzm. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 10.05.2022).
13. Krasna ta Vashkivetska Malanka [Krasna and Vashkivetska Malanka]. Turoperator «Vidvidai». Available at: https://vidviday.ua/krasna_malanka (accessed 08.05.2022).
14. Masshtabnyi karnaval «I love Dnipro» u Dnipri [Large-scale carnival "I love Dnipro" in Dnipro]. Available at: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/34457/ponad-12-tisyach-uchasnikiv-u-dnipri-rozpochavsya-masshtabnij-karnaval-i-love-dnipro> (accessed 06.05.2022).

15. Malanka 2022 Krasnoilsk [Malanka 2022 Krasnoilsk]. Turystychnyi operator «DM TUR SERVIS». Available at: http://www.dm-tour.com.ua/countries/ykraina/tours/malanka_222_krasnoilsk (accessed 12.05.2022).
16. MALANKA-FEST 2022 [MALANKA-FEST 2022]. Turystychna Ahentsiia «PATRIOT». Available at: <https://patriot.zt.ua/ua/tour/malanka-fest.html> (accessed 11.05.2022).
17. Malanka-Fest 2022 u Chernivtsiakh [Malanka-Fest 2022 in Chernivtsi]. OV «DynaTur». Available at: <http://dinaitour.com/tour/%>. (accessed 09.05.2022).
18. Melpomena Tavrii: karnaval vidkryv mizhnarodnyi festyval u Khersoni [Melpomena Tavrii: the carnival opened the international festival in Kherson]. Available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/2702711-melpomena-tavrii-karnaval-vidkryv-mizhnarodnij-festival-u-hesoni.html> (accessed 11.05.2022).
19. Odesa sviatkuie Humorynu-2010 [Odesa celebrates Humorina-2010]. Available at: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/35507.html> (accessed 09.05.2022).
20. Parad epokh u Frankivsku: de buty i shcho bachyty na festyvali miskykh kultur «Mezha» [Parade of epochs in Frankivsk: where to be and what to see at the festival of urban cultures "Mezha"]. Available at: <https://kurs.if.ua/lifestyle/parad-epoh-u-frankivsku-de-buty-i-shho-bachyty-na-festyvali-miskykh-kultur-mezha> (accessed 05.05.2022).
21. Rizdviana Malanka u Boianakh 2022 [Christmas Malanka in Boyanah 2022]. Available at: <https://bukinfo.com.ua/vidpochynok/rizdviana-malanka-u-boyanah-2022> (accessed 11.05.2022).
22. Sviatkovyi karnaval do 1 kvitnia u Poltavi [Festive carnival until April 1 in Poltava]. Available at: <https://poltava.to/photo/1/1/> (accessed 10.05.2022).
23. Smal I.V. (2010). Turystychni resursy svitu [Tourist resources of the world]. Nizhyn: Vyd-vo Nizhyn. derzh. un-tu im. Mykoly Hoholia. [in Ukrainian].
24. Tradytsiinyi karnaval «Koroleva benzokolonky» u Pyriatyni [Traditional carnival "Koroleva benzokolonki" in Piryatin]. Available at: https://www.grebenka.com/news/u_pirjatyni_projshov_karnaval_koroleva_benzokolonki_foto/2019-07-29-7961 (accessed 11.05.2022).
25. Ukrainskyi turystychnyi portal «UkrTuryzm». [Ukrainian tourist portal "UkrTourism"]. Available at: <http://www.ukrtourism.com> (accessed 04.04.2022).
26. Festyval Santa Muerte Carnival: Art-zavod Platforma peretvoriat na meksykanske misto [Santa Muerte Carnival Festival: Art-factory The platform will be transformed into a Mexican city]. Available at: <https://www.the-village.com.ua/village/city/promo/287137-karnavalna-hoda-na-festivali-santa-muerte-carnival> (accessed 06.05.2022).
27. Sholudko, N.H. (2015). Karnaval yak fenomen turystychnoi animatsii: istoryko-kulturolohichniy aspekt [Carnival as a phenomenon of tourist animation: historical and cultural aspect]. Prohramnyi komitet: Postolovskiy Ruslan Mykhailovych-kandydat istorychnykh nauk, p. 131. [in Ukrainian].
28. Iak Malanka ta Pereberia chernivchan rozvazhaly. Reportazh z festyvaliu «Malanka Fest 2022» [How Malanka and Pereberia entertained Chernivtsi. Report from the festival "Malanka Fest 2022"]. Available at: <https://bukinfo.com.ua/vidpochynok/yak-malanka-ta-pereberiya-chernivchan-rozvazhaly-reportazh-z-festyvaliu-malanka-fest-2022> (accessed 09.05.2022).

Mariya Lushchyk, Diana Hutsalo

Lviv Polytechnic National University

REALITIES OF THE DEVELOPMENT OF CARNIVAL TOURISM IN UKRAINE

The scientific study is devoted to the analysis of the peculiarities of the development of carnival tourism in Ukraine. A characterization of the achievements of the domestic tourism science in relation to carnival tourism research both in Ukraine and in the world has been carried out. According to the results of the monitoring of carnival events in Ukraine, specific features of the Ukrainian carnival were revealed: organizational (the presence of a carnival «march»; preparation for the carnival at the level of public administration: drawing up the program of the event, registration of participants, formation of the prize fund, etc.; preparation, at the appropriate level, participants of the carnival walk: tailoring/buying costumes, masks and decorating vehicles in accordance with the theme of the event; use of folk songs and musical instruments) and stylistic (a specific theme of the carnival is mandatory; in some types of carnivals – the presence of rites related to divination, purification from impure and aimed at «blessing»; reflection of folk beliefs, sayings, legends, fairy tales in the form of small theatrical actions, where each participant performs a certain role). The market of carnival tourism in Ukraine was studied, the peculiarities of the organization of carnivals of various thematic directions: religious, entertainment and cultural were characterized. The most famous carnival events of Ukraine are described (Malanka, City Day, Laughter Day, Knowledge Day, Halloween, theatrical and name carnivals). The offers of tours of this type of tourism in the range of programs of domestic tour operators of Ukraine («Patriot», «Visit», DM TOUR SERVICE, «DynaTour», «Rozheva Chaika») were analyzed. On the basis of a comprehensive analysis of the level of development of carnival tourism, its low popularity in Ukraine, weak awareness of this type of tourism both among Ukrainians and foreigners, a modest diversity of carnival types, local, local character of the carnival movement in the state, lack of legal regulation of carnival market and lack of sufficient tools to encourage participation in carnivals.

Key words: carnival tourism, carnival, carnival tour, religious carnivals, entertainment carnivals, cultural carnivals.

Статтю подано до редакції 26.08.2022